

Wymagania edukacyjne z języka polskiego – klasa VII

Wymagania na poszczególne oceny w podziale na obszary umiejętności.

Wymagania na wyższą ocenę obejmują umiejętności z poziomów niższych, przy większej samodzielności, poprawności i złożoności wykonania. Opisy wymagań sformułowano w 1. osobie liczby pojedynczej. Znajomość lektur dotyczy utworów i fragmentów omawianych zgodnie z rozkładem.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
1. Komunikacja Rozmowa, argumentacja i kultura porozumiewania się	• Słucham wypowiedzi i odpowiadam na proste pytania dotyczące jej treści. • Rozpoznaję nadawcę, odbiorcę oraz podstawowy cel wypowiedzi. • Z pomocą przedstawiam stanowisko i podaję prosty argument. • Odróżniam sytuację oficjalną od nieoficjalnej; stosuję podstawowe formy grzecznościowe. • Odczytuję podstawowe znaczenie gestu, mimiki i tonu głosu. • Z pomocą przygotowuję pytania do wywiadu lub krótki głos w dyskusji. • Czytam zrozumiale krótki tekst; podejmuję próbę głosowego oddania jego sensu.	• Włączam się do rozmowy, zachowuję jej temat i kolejność zabierania głosu. • Określam adresata i intencję wypowiedzi, np. prośbę, przestrożę lub zachętę. • Uzasadniam stanowisko argumentem i przykładem; odróżniam argument od twierdzenia. • Formułuję powitanie, prośbę, podziękowanie, przeprosiny i gratulacje odpowiednio do sytuacji. • Rozpoznaję prostą ironię, sugestię lub aluzję w podanym kontekście. • Przygotowuję i przeprowadzam krótki wywiad według planu. • Czytam i recytuję, uwzględniając podstawowe znaki interpunkcyjne i intonację.	• Samodzielnie rozwijam rozmowę i nawiązuję do wypowiedzi innych osób. • Rozpoznaję intencję wyrażoną pośrednio; wyjaśniam prostą ironię, sugestię i aluzję. • Formułuję tezę, dobieram argumenty i przykłady oraz odpowiadam na argument rozmówcy. • Dostosowuję język do sytuacji, roli nadawcy i odbiorcy; przestrzegam etyki słowa. • Wyjaśniam wpływ gestów, siły głosu i tempa mówienia na odbiór wypowiedzi. • Prowadzę wywiad, formułując także pytania wynikające z uzyskanych odpowiedzi. • Wygłaszam uporządkowaną wypowiedź; czytam i recytuję z odpowiednią intonacją.	• Porządkuję wątki dyskusji, uważnie rozważam cudze stanowisko i formułuję wnioski. • Trafnie objaśniam zależność między dosłownym brzmieniem komunikatu a intencją nadawcy. • Hierarchizuję argumenty, formułuję kontrargumenty i odwołuję się do literatury oraz obserwacji. • Rozpoznaję naruszenia etyki słowa i proponuję stosowną, rzeczową odpowiedź. • Świadomie łączę środki językowe i niewerbalne z celem wystąpienia. • Przeprowadzam wywiad pozwalający pogłębić temat; podsumowuję uzyskane informacje. • Głosowo interpretuję tekst, uwzględniając jego emocje, rytm, pauzy i kompozycję.	• Prowadzę pogłębioną rozmowę lub debatę, trafnie łącząc i podsumowując różne stanowiska. • Rozpoznaję wieloznaczność komunikatu i wyjaśniam różne możliwości jego odczytania. • Oceniam siłę argumentów, ujawniam sprzeczności i modyfikuję stanowisko pod wpływem trafnych racji. • W trudnej sytuacji dobieram język sprzyjający porozumieniu i poszanowaniu rozmówcy. • Tworzę przekonujące wystąpienie z celowo dobranymi środkami retorycznymi i niewerbalnymi. • Prowadzę wywiad w sposób samodzielny i elastyczny, zachowując jego cel i spójność. • Przedstawiam własną, uzasadnioną interpretację głosową utworu.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
2. Świadomość językowa Część 1 z 3 Fonetyka, znaczenie wyrazów i frazeologia	- Odróżniam literę, głoskę i sylabę; wskazuję samogłoski oraz spółgłoski. - Z pomocą dzieł prosty wyraz na głoski i wskazuję sylabę akcentowaną. - Rozpoznaję w podanych przykładach rozbieżność między wymową a pisownią. - Odczytuję dosłowne znaczenie wyrazu i prosty sens przenośny. - Wyjaśniam z pomocą znaczenie znanego przysłowia lub frazeologizmu. - Korzystam ze wskazanego hasła słownikowego przy objaśnianiu wyrazu.	- Dzielę wyrazy na głoski i sylaby; nazywam podstawowe cechy głosek. - Rozpoznaję w typowych wyrazach funkcję litery i oraz upodobnienie pod względem dźwięczności. - Zazwyczaj poprawnie akcentuję poznane wyrazy i wymawiam samogłoski nosowe. - Odróżniam znaczenie dosłowne i przenośne; rozpoznaję wyrazy wieloznaczne oraz homonimy. - Objaśniam typowe przysłowia i frazeologizmy; podaję przykłady ich źródeł. - Rozumiem budowę hasła słownikowego; wskazuję przynależność polszczyzny do języków słowiańskich.	- Samodzielnie analizuję głoski: dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe, twarde i miękkie; wyjaśniam funkcję litery i. - Rozpoznaję udźwięcznienie i ubezdźwięcznienie; określę kierunek i miejsce upodobnienia. - Poprawnie wymawiam głoski nosowe i stosuję poznane odstępstwa od akcentu na przedostatniej sylabie. - Rozróżniam wieloznaczność i homonimie w omawianych przykładach; tworzę zdania ukazujące różne znaczenia. - Poprawnie stosuję frazeologizmy i przysłowia oraz rozpoznaję ich biblijne, mitologiczne i inne źródła. - Dobieram właściwy słownik, wyjaśniam znaczenie wyrazu w kontekście i poprawiam błędy frazeologiczne.	- Sprawnie analizuję budowę głoskową wyrazów i objaśniam rozbieżności między pisownią a wymową. - Wyjaśniam mechanizm upodobnień pod względem dźwięczności w poznanych przykładach. - Stosuję wymowę wzorcową i prawidłowy akcent także w dłuższej wypowiedzi. - Objaśniam zależność znaczenia wyrazu, homonimu lub frazeologizmu od kontekstu. - Wykorzystuję przysłowia, frazeologizmy i cytaty zgodnie z ich znaczeniem i sytuacją. - Porównuję definicje słownikowe, wykrywam nieprecyzyjne użycia wyrazów i uzasadniam poprawki.	- Samodzielnie wyjaśniam zjawiska fonetyczne w nowych przykładach mieszczących się w poznanym zakresie. - Rozpoznaję i koryguję odstępstwa od poznanych zasad wymowy oraz akcentowania. - Świadomie wykorzystuję wieloznaczność i homonimie do budowania sensu lub humoru wypowiedzi. - Trafnie interpretuję przekształcone frazeologizmy, wskazując różnicę wobec postaci utrwalonej. - Twórczo i poprawnie wykorzystuję frazeologię oraz sentencje, unikając pustych ozdóbek. - Precyzyjnie objaśniam znaczenia, konfrontując kontekst z odpowiednimi źródłami językowymi.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
2. Świadomość językowa Część 2 z 3 Słotwórstwo, nacechowanie wyrazów, skróty i skrótownice	• Z pomocą rozpoznaję wyraz podstawowy i pochodny. • Wskazuję w prostym wyrazie pochodnym podstawę słotwórczą i formant. • Dobieram wyrazy należące do tej samej rodziny. • Rozpoznaję zdrobnienie, zgrubienie oraz wyraz wyrażający emocje. • Odróżniam skrót od skrótownicy w podanych przykładach.	• Tworzę proste wyrazy pochodne i objaśniam je za pomocą parafrazy słotwórczej. • Oddzielam formant od podstawy; rozpoznaję przedrostek i przyrostek. • Wskazuję rdzeń w typowej rodzinie wyrazów; zauważam jego oboczności. • Odróżniam słownictwo neutralne od nacechowanego; rozpoznaję potocyzm i neologizm. • Rozwijam poznane skróty i skrótownice; rozpoznaję wyrazy złożone.	• Przeprowadzam analizę słotwórczą i odróżniam wyrazy podzielne od niepodzielnych słotwórczo. • Rozpoznaję poznane rodzaje formantów i określłam ich funkcję znaczeniową. • Buduję rodzinę wyrazów, wskazuję rdzeń i oboczności oraz porządkuję relacje między wyrazami. • Omawiam funkcję zdrobnień, zgrubień, potocyzmów i neologizmów; dobieram neutralne odpowiedniki. • Analizuję typowe wyrazy złożone; poprawnie zapisuję skróty, stosuję i odmieniam skrótownice.	• Sprawnie ustalám kolejne etapy tworzenia wyrazów i uzasadniam analizę parafrazą słotwórczą. • Łączę znaczenie formantu z kategorią słotwórczą i znaczeniem całego wyrazu. • Wyjaśniam oboczności rdzenia oraz odróżniam pokrewieństwo wyrazów od przypadkowego podobieństwa. • Wyjaśniam, jak budowa i nacechowanie słownictwa kształtują obraz postaci oraz nastrój tekstu. • Objaśniam budowę wyrazów złożonych; uzasadniam zapis skrótów i poprawność form skrótownic.	• Samodzielnie analizuję nowe przykłady z poznanego zakresu i wyjaśniam przyjęte rozstrzygnięcia. • Porównuję wyrazy utworzone różnymi formantami i precyzyjnie objaśniam różnice znaczeń. • Tworzę przejrzyste zestawienia rodzin wyrazów, pokazujące ich budowę i zależności znaczeniowe. • Tworzę celowe neologizmy oraz świadomie dobieram zdrobnienia, zgrubienia i potocyzmy. • Wykorzystuję wiedzę słotwórczą do interpretowania i redagowania tekstów; samodzielnie koryguję usterki.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
2. Świadomość językowa Część 3 z 3 Fleksja, składnia, ortografia i interpunkcja	- Rozpoznaję podstawowe części mowy i podaję proste formy odmiany. - Wskazuję podmiot i orzeczenie; odróżniam zdanie pojedyncze od złożonego. - Rozpoznaję z pomocą imiesłów oraz mowę zależną i niezależną. - Według wzoru przekształcam prostą wypowiedź bohatera w mowę zależną. - Stosuję podstawowe poznane zasady ortograficzne i kończę zdania właściwym znakiem. - Poprawiam wskazane błędy, korzystając ze wzoru lub słownika.	- Nazywam części mowy i określám ich podstawowe formy gramatyczne; rozpoznaję części zdania. - Sporządzam prosty wykres zdania pojedynczego. - Rozróżniam imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe; tworzę typowe formy według wzoru. - Rozpoznaję imiesłowy równoważnik zdania; przekształcam proste przykłady mowy zależnej i niezależnej. - Stosuję poznane zasady pisowni nie, przedrostków, wielkiej i małej litery. - Zapisuję cytaty i dialog według wzoru; zazwyczaj poprawnie stawiam przecinki w typowych zdaniach.	- Poprawnie rozpoznaję części mowy, ich formy oraz funkcje składniowe; wykonuję wykres zdania pojedynczego. - Tworzę i rozróżniam imiesłowy czynne, bierne, współczesne i uprzednie; odmieniam imiesłowy przymiotnikowe. - Przekształcam zdania, wprowadzając imiesłowy równoważnik; zachowuję tożsamość wykonawcy i właściwą relację czasową. - Samodzielnie przekształcam mowę zależną i niezależną, zachowując sens oraz właściwy zapis. - Poprawnie stosuję poznane reguły ortograficzne, w tym pisownię nie z różnymi częściami mowy. - Poprawnie zapisuję cytaty i wypowiedzenia złożone, w tym konstrukcje z imiesłowym równoważnikiem.	- Wyjaśniam funkcje form gramatycznych i części zdania w analizowanym tekście. - Świadomie dobieram formy czasownika i imiesłówów do relacji między opisywanymi czynnościami. - Rozpoznaję i poprawiam błędne konstrukcje z imiesłowami; sporządzam ich wykresy. - Funkcjonalnie stosuję mowę zależną i niezależną oraz różne typy wypowiedzi. - Uzasadniam pisownię, także w przykładach zależnych od znaczenia i kontekstu. - Sprawnie stosuję przecinek, dwukropek, średnik, myślnik, nawias, wielokropek i cudzysłów; dokonuję korekty.	- Sprawnie łączę wiedzę o fleksji i składni z analizą stylu oraz sensu wypowiedzi. - Proponuję kilka poprawnych przekształceń zdania i wyjaśniam ich wpływ na tekst. - Trafnie rozpoznaję oraz usuwam niejednoznaczność i błędy w konstrukcjach z imiesłowami. - Celowo zmieniam sposób przytaczania wypowiedzi bohaterów, zachowując ich intencje. - Piszę bezbłędnie lub niemal bezbłędnie w zakresie poznanych reguł i uzasadniam trudniejsze rozstrzygnięcia. - Samodzielnie redaguję i koryguję tekst pod względem gramatycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
3. Odbiór tekstów kultury Część 1 z 3 Epika, dramat, świat przedstawiony i gatunki	- Wskazuję bohaterów, czas, miejsce i najważniejsze wydarzenia utworu. - Rozpoznaję narratora; odróżniam opowiadanie o zdarzeniach od wypowiedzi postaci. - Odróżniam fikcję od faktów oraz element realistyczny od fantastycznego. - Z pomocą rozpoznaję epikę, lirykę i dramat. - Rozpoznaję znany mit, legendę, bajkę, opowiadanie i powieść. - W dramacie wskazuję dialog oraz tekst przeznaczony do wygłoszenia przez postacie.	- Porządkuję wydarzenia i wskazuję podstawowe związki przyczynowo-skutkowe. - Charakteryzuję narratora oraz bohatera na podstawie podanych fragmentów. - Rozpoznaję narrację pierwszoosobową i trzecioosobową; nazywam rodzaje fikcji. - Wskazuję cechy epiki i dramatu; rozróżniam dialog, monolog i didaskalia. - Rozpoznaję przypowieść, nowelę, balladę i powieść historyczną na podstawie typowych cech. - Wyjaśniam prosty morał, rozpoznaję humor oraz wskazuję punkt kulminacyjny.	- Analizuję świat przedstawiony, przebieg akcji i zależności między wydarzeniami. - Omawiam motywacje bohaterów, ich relacje i sposób prowadzenia narracji. - Rozróżniam bohatera głównego, drugoplanowego i epizodycznego; omawiam rolę retrospekcji. - Przyporządkowuję utwór do rodzaju i gatunku, wskazując dowody w tekście. - Wyjaśniam cechy noweli, przypowieści, ballady, powieści historycznej, fantasy i science fiction. - Omawiam budowę dramatu oraz rolę dialogu, monologu, didaskaliów, humoru i ironii.	- Wyjaśniam wpływ narracji, kompozycji i punktu kulminacyjnego na odbiór utworu. - Wnikliwie charakteryzuję bohaterów i uzasadniam ocenę ich postaw odpowiednimi fragmentami. - Objaśniam funkcję fikcji realistycznej i fantastycznej oraz elementów literatury faktu. - Wyjaśniam synkretyzm ballady i współwystępowanie cech różnych rodzajów literackich. - Analizuję alegoryczność bajki, uniwersalność przypowieści i kompozycję noweli. - Objaśniam źródła komizmu, funkcje ironii i sposób budowania konfliktu w dramacie.	- Przedstawiam samodzielną, spójną interpretację konstrukcji utworu, popartą analizą szczegółów. - Rozważam różne motywacje postaci i ograniczenia wiedzy narratora, unikając nieuzasadnionych ocen. - Porównuję sposoby kreowania świata w różnych gatunkach i konwencjach. - Wyjaśniam cel łączenia lub przekształcania cech gatunkowych w poznanych utworach. - Trafnie zestawiam funkcje kompozycji, retrospekcji, humoru, ironii, symbolu i alegorii. - Wyprowadzam pogłębione wnioski o uniwersalności problemów przedstawionych w epice i dramacie.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
3. Odbiór tekstów kultury Część 2 z 3 Poezja, środki artystyczne i interpretacja	- Określam prostymi słowami temat i nastrój wiersza. - Z pomocą wskazuję osobę mówiącą i adresata wypowiedzi. - Rozpoznaję wers, strofę i rym. - Wskazuję poznany epitet, porównanie i wyraz dźwiękonaśladowczy. - Odczytuję dosłowną treść wiersza oraz prostą przenośnię. - Z pomocą odnajduję wskazane nawiązanie do Biblii lub mitu.	- Charakteryzuję podmiot liryczny i rozpoznaję sytuację liryczną. - Wyodrębniam obrazy poetyckie oraz wyjaśniam prosty związek tytułu z treścią. - Rozpoznaję pieśń, hymn i tren; wskazuję cechy wiersza sylabicznego. - Rozpoznaję metaforę, uosobienie, powtórzenie, apostrofę i pytanie retoryczne. - Wskazuję elementy rytmu i rozpoznaję poznane typy rymów. - Korzystam z podanej informacji biblijnej, mitologicznej, historycznej lub biograficznej w objaśnianiu tekstu.	- Samodzielnie omawiam sytuację liryczną, osobę mówiącą, adresata i obrazy poetyckie. - Wyjaśniam znaczenie tytułu, motta i wybranych sformułowań przenośnych. - Uzasadniam rozpoznanie pieśni, hymnu i trenu; rozpoznaję sonet w omawianych przykładach. - Nazywam środki stylistyczne i wyjaśniam ich funkcję; odróżniam symbol od alegorii. - Analizuję rytm, refren, średniówkę i przerzutnię; rozróżniam omawiane rodzaje rymów. - Wykorzystuję odpowiednie konteksty i cytaty do uzasadnienia własnego odczytania wiersza.	- Łączę analizę osoby mówiącej, kompozycji i obrazowania z interpretacją całego utworu. - Objaśniam znaczenia symboliczne, aluzje literackie oraz rolę inwokacji i parafrazy. - Wyjaśniam, jak cechy gatunkowe i budowa wersyfikacyjna współtworzą sens wiersza. - Analizuję funkcje poznanych środków, także neologizmu, zdrobnienia, zgrubienia i ironii. - Rozróżniam rymy męskie i żeńskie, dokładne i niedokładne, gramatyczne i niegramatyczne. - Celowo dobieram kontekst biblijny, mitologiczny, historyczny, kulturowy, literacki lub biograficzny.	- Proponuję pogłębione odczytanie wiersza, łącząc znaczenia poszczególnych elementów tekstu. - Rozważam alternatywne interpretacje i uzasadniam je szczegółami utworu. - Porównuję sposoby wykorzystania gatunku, rytmu i kompozycji w poznanych wierszach. - Precyzyjnie wyjaśniam współdziałanie środków stylistycznych, brzmienia, symboliki oraz nawiązań. - Rozpoznaję sensy pośrednie i język ezopowy w odpowiednim kontekście omawianych utworów. - Trafnie zestawiam utwory, wyprowadzając samodzielne wnioski o ich wymowie.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
3. Odbiór tekstów kultury Część 3 z 3 Teksty informacyjne, publicystyka i sztuki wizualne	- Wyszukuję informacje podane wprost w krótkim tekście. - Określam temat tekstu i odpowiadam na proste pytania. - Rozpoznaję obraz, fotografię, plakat, komiks i film. - Opisuję widoczne elementy dzieła oraz nazywam własne wrażenia. - Z pomocą odróżniam prostą informację o fakcie od opinii.	- Wybieram informacje potrzebne do wykonania zadania i określłam główną myśl tekstu. - Odróżniam tekst literacki od naukowego, popularnonaukowego i publicystycznego w typowych przykładach. - Odczytuję proste znaczenia symboliczne obrazu, grafiki lub plakatu. - Omawiam współdziałanie rysunku i słowa w komiksie. - Wskazuję podobieństwa między utworem literackim i jego ilustracją lub adaptacją.	- Wyszukuję i porządkuję informacje jawne oraz wynikające z tekstu; formułuję wnioski. - Określam stanowisko, adresata i cel wypowiedzi autora; rozróżniam fakt, opinię i argument. - Omawiam cechy publicystyki, wywiadu, tekstu naukowego i popularnonaukowego. - Interpretuję obraz, fotografię, grafikę, plakat i komiks, odwołując się do ich środków wyrazu. - Porównuję literaturę z filmem lub malarstwem i rozpoznaję nawiązania między tekstami kultury.	- Analizuję tok wywodu, selekcjonuję najważniejsze informacje i oceniam ich znaczenie dla wniosków. - Wyjaśniam funkcję opinii, przykładów i argumentów w tekście publicystycznym. - Objaśniam kompozycję, symbolikę, nastrój i sposób przedstawienia postaci w dziele sztuki. - Wyjaśniam funkcje deformacji rzeczywistości, humoru oraz połączenia słowa i obrazu. - Porównuję ujęcie tego samego motywu w różnych sztukach, uwzględniając właściwy kontekst.	- Samodzielnie syntetyzuję informacje z różnych tekstów, rozpoznając różnice perspektywy autorów. - Krytycznie rozważam wnioski autora, odróżniając to, co wynika z tekstu, od własnych przypuszczeń. - Przedstawiam spójną, pogłębioną interpretację dzieła plastycznego lub komiksu. - Wyjaśniam, jak zmiana tworzywa artystycznego przekształca sposób przedstawienia i odbiór treści. - Buduję uzasadnione porównania tekstów kultury, wskazując zarówno podobieństwa, jak i istotne różnice.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
4. Tworzenie wypowiedzi Część 1 z 3 Planowanie, notowanie, streszczanie i opis	• Z pomocą gromadzę informacje i układam prosty plan. • Uzupełniam notatkę słowną, graficzną lub słowno-graficzną. • Wybieram główne wydarzenia potrzebne do streszczenia. • Tworzę krótki opis postaci, obrazu, miejsca lub sytuacji na podstawie pytań. • Nazywam podstawowe uczucia bohatera i zapisuję o nich kilka zdań.	• Porządkuję materiał według podanego planu; wyodrębniam akapity. • Sporządzam prostą notatkę i formułuję pytania do tekstu. • Streszczam główny przebieg wydarzeń, ograniczając szczegóły. • Opisuję obraz, postać i sytuację, korzystając z właściwego słownictwa. • Tworzę prosty opis przeżyć, wskazując emocje i ich przyczyny.	• Samodzielnie gromadzę i selekcjonuję materiał; tworzę plan oraz spójną notatkę. • Dobieram formę notatki do treści, np. plan, tabelę, schemat lub mapę myśli. • Redaguję zwięzłe streszczenie, zachowując sens, kolejność i ważne związki między zdarzeniami. • Tworzę uporządkowany opis obrazu i sytuacji; uwzględniam tło, elementy statyczne oraz dynamiczne. • Opisuję przeżycia i zachowanie bohatera, łącząc emocje z ich źródłami i objawami.	• Świadomie planuję kompozycję; stosuję tytuły, śródtytuły i językowe środki spójności. • Tworzę syntetyczne notatki, łącząc informacje z kilku odpowiednich materiałów. • Streszczam tekst własnymi słowami, eliminując dygresje, dialogi i zbędne oceny. • Redaguję precyzyjny opis, podporządkowując dobór szczegółów przyjętej perspektywie. • Tworzę sugestywny opis przeżyć, wykorzystując zróżnicowane słownictwo i konstrukcje zdań.	• Samodzielnie dobieram najskuteczniejszy sposób planowania i prezentowania złożonej treści. • Tworzę przejrzystą syntezę lub notatkę porównawczą bez zniekształcania informacji. • Redaguję trafne, oszczędne streszczenie i uzasadniam wybór pominiętych oraz zachowanych treści. • Łączę opis sytuacji, postaci, przeżyć i dzieła sztuki w spójną wypowiedź. • Uzyskuję zamierzony efekt dzięki precyzyjnemu słownictwu, kompozycji i perspektywie opisu.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
4. Tworzenie wypowiedzi Część 2 z 3 Rozprawka, uzasadnianie stanowiska i przemówienie	- Rozumiem temat prostej wypowiedzi argumentacyjnej; z pomocą wskazuję stanowisko. - Odróżniam twierdzenie od przykładu; dobieram prosty argument do podanej tezy. - Uzupełniam plan rozprawki i zapisuję krótki wstęp, rozwinięcie oraz zakończenie. - Przywołuję znaną sytuację z utworu jako uzasadnienie opinii. - Z pomocą przygotowuję krótki tekst przemówienia skierowany do określonego odbiorcy.	- Formułuję prostą tezę i wyjaśniam różnicę między tezą a hipotezą. - Dobieram argumenty oraz przykłady z poznanej literatury i własnych obserwacji. - Piszę rozprawkę według planu, zachowując podstawową kompozycję i związek z tematem. - Stosuję podstawowe słownictwo porządkujące argumenty i wprowadzające cytat. - Redaguję przemówienie z określonym celem, zwrotem do odbiorców i zakończeniem.	- Samodzielnie analizuję temat, formułuję stanowisko i planuję tok rozumowania. - Rozwijam argumenty, ilustruję je trafnymi przykładami i odróżniam argument od samego streszczenia. - Tworzę spójną rozprawkę z logicznym podziałem na akapity i wnioskiem. - Poprawnie wprowadzam cytaty, odwołuję się do literatury i innych tekstów kultury. - Redaguję przemówienie, dobierając środki retoryczne do celu i adresata.	- Formułuję precyzyjną tezę lub hipotezę; rozważam problem zgodnie z przyjętym stanowiskiem. - Hierarchizuję argumenty, uwzględniam kontrargument i rzeczowo na niego odpowiadam. - Buduję logiczną rozprawkę, w której przykłady służą wywodowi, a zakończenie wynika z rozważań. - Funkcjonalnie wykorzystuję konteksty, cytaty i urozmaicone środki spójności. - Tworzę przekonujące przemówienie z celowymi pytaniami retorycznymi, powtórzeniami i zwrotami do odbiorcy.	- Samodzielnie ujmuję problem z różnych perspektyw i formułuję przemyślane stanowisko. - Buduję pogłębioną argumentację, oceniam możliwe zastrzeżenia i unikam uproszczeń. - Piszę dojrzałą kompozycyjnie rozprawkę o precyzyjnym toku wyvodu i trafnych wnioskach. - Twórczo łączę wiedzę o lekturach z odpowiednimi kontekstami, zachowując rzeczowość. - Tworzę oryginalne, przekonujące przemówienie; świadomie podporządkowuję styl zamierzonemu oddziaływaniu.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
4. Tworzenie wypowiedzi Część 3 z 3 Opowiadanie, dialog, formy użytkowe i redakcja tekstu	• Piszę proste opowiadanie według pytań lub planu. • Z pomocą zapisuję krótki dialog oraz dalszy ciąg wskazanej sceny. • Rozpoznaję podstawowe elementy listu i wywiadu. • Uzupełniam według wzoru krótkie hasło słownikowe, deklarację lub zgłoszenie. • Zapisuję tekst w edytorze i wprowadzam wskazane poprawki. • Z pomocą układam krótkie hasło, maksymę lub prostą wypowiedź wierszowaną.	• Redaguję opowiadanie z początkiem, rozwinięciem, zakończeniem i prostym dialogiem. • Tworzę dalszy ciąg zdarzeń lub alternatywną scenę zgodną z poleceniem. • Piszę list, zapis wywiadu i prosty artykuł według omówionego schematu. • Redaguję hasło słownikowe, deklarację, zgłoszenie lub krótki przewodnik z podstawowymi informacjami. • Dzielę tekst na akapity i koryguję wskazane błędy językowe oraz edytorskie. • Tworzę proste hasztagi związane z utworem oraz krótki wiersz według wskazówek.	• Tworzę spójne opowiadanie z dialogiem, opisem, charakterystyką i czytelną kolejnością zdarzeń. • Stosuję motto lub retrospekcję, gdy wymaga tego koncepcja; zachowuję wybraną konwencję. • Redaguję list, wywiad i artykuł, dostosowując treść oraz styl do celu. • Tworzę krótkie formy użytkowe i informacyjne; opracowuję scenę dramatyczną lub parafrazę. • Samodzielnie redaguję tekst w edytorze, poprawiając spójność, język, zapis i układ. • Redaguję maksymę, krótki wiersz i hasztagi, dostosowując je do tematu oraz intencji.	• Buduję ciekawą fabułę, różnicuję tempo narracji i funkcjonalnie wprowadzam retrospekcję. • Łączę dialog, opis sytuacji i przeżyć; zachowuję konsekwencję narracji i konwencji. • Piszę rzeczowy artykuł, przemysłany wywiad i list o wyrazistej intencji. • Tworzę parafrazę, scenę dramatyczną lub tekst humorystyczny, świadomie przekształcając pierwowzór. • Samodzielnie dokonuję korekty i redakcji, eliminując powtórzenia, niejasności oraz błędy. • Celowo wykorzystuję zwięzłość maksymy, hasztagu i wypowiedzi wierszowanej do wyrażenia myśli.	• Tworzę oryginalne opowiadanie o przemyślanej fabule, wiarygodnych motywacjach i celowym zakończeniu. • Świadomie wykorzystuję fantastykę, humor, aluzję, sugestię i zmianę perspektywy narracyjnej. • Swobodnie posługuję się poznanymi formami, zachowując ich funkcję i potrzeby odbiorcy. • Twórczo przetwarzam motyw literacki w scenę, parafrazę lub inną poznaną formę. • Oceniam skuteczność własnych rozwiązań i dopracowuję tekst pod względem treści, stylu oraz edycji. • Tworzę oryginalne krótkie formy, łącząc trafność myśli, zwięzłość i świadomy dobór języka.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
5. Rozwijanie zdolności autorefleksji i budowanie tożsamości Wartości, dziedzictwo kulturowe i refleksja nad własnym stanowiskiem	- Nazywam wartość obecną w omawianym utworze, np. dobro, sprawiedliwość, wolność lub odpowiedzialność. - Rozpoznaję uczucia bohatera i wskazuję prostą przyczynę jego zachowania. - Mówię o znaczeniu domu, rodziny, wspólnoty lub ojczyzny na przykładzie tekstu. - Wskazuję poznany element dziedzictwa biblijnego, mitologicznego albo narodowego. - Z pomocą nazywam trudność w wykonanej pracy i wprowadzam wskazaną poprawkę.	- Wyjaśniam wartości ważne dla postaci i uzasadniam prostą ocenę ich wyborów. - Łączę emocje i działania bohatera z przedstawioną sytuacją. - Odnoszę problem utworu do własnych obserwacji, dopuszczając odmienne doświadczenia innych osób. - Rozpoznaję znaczenie tradycji rodzinnej, lokalnej, narodowej i europejskiej. - Wskazuję mocny element swojej wypowiedzi oraz obszar wymagający poprawy.	- Uzasadniam ocenę postaw, odwołując się do tekstu i konsekwencji działań. - Rozważam problemy odpowiedzialności, pomocy, praw człowieka, sprawiedliwości i wolności. - Wyjaśniam wpływ domu, języka, lektury i historii na tożsamość człowieka. - Odróżniam kulturę duchową od materialnej; omawiam związki kultury polskiej z dziedzictwem śródziemnomorskim oraz znaczenie wspólnoty lokalnej. - Porównuję własną interpretację z innymi i planuję konkretną poprawę sposobu pracy.	- Rozważam konflikty wartości i motywacje postaci, uwzględniając kontekst historyczny oraz kulturowy. - Wyjaśniam różnicę między rozumieniem motywów działania a aprobatą zachowania. - Formułuję refleksję nad odpowiedzialnością za siebie, innych i wspólnotę. - Zestawiam dawne oraz współczesne rozumienie patriotyzmu, wolności, prawa i sprawiedliwości. - Rzetelnie oceniam własną argumentację i sposób pracy; wykorzystuję informację zwrotną.	- Stawiam samodzielne pytania dotyczące wartości, tożsamości i odpowiedzialności. - Rozpatruję dylemat z kilku perspektyw, uzasadniając wnioski bez uproszczeń i stereotypów. - Łączę refleksję nad literaturą z rozumieniem dziedzictwa kulturowego i współczesnych doświadczeń. - Wyjaśniam uniwersalność problemu, dostrzegając historyczną odmienność warunków życia bohaterów. - Świadomie weryfikuję własne sądy i oceniam, które zmiany poprawiły efekty uczenia się.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
6. Elementy edukacji medialnej Informacja, perswazja i odpowiedzialne tworzenie przekazów	• Z pomocą wyszukuję potrzebną informację we wskazanym źródle drukowanym lub cyfrowym. • Podaję autora lub tytuł wykorzystanego materiału. • Rozpoznaję reklamę i jej podstawowy cel. • Odróżniam oczywisty fakt od opinii; wiem, że informacja w internecie może być fałszywa. • Znam podstawowe zasady kulturalnej wypowiedzi w internecie. • Według instrukcji przygotowuję prosty element plakatu, reklamy, memu lub gazetki.	• Wybieram informacje przydatne do zadania z kilku wskazanych materiałów. • Zapisuję podstawowe dane źródła i zaznaczam przytoczony fragment. • Rozpoznaję hasło, obraz i zwrot do odbiorcy jako elementy perswazyjne. • Sprawdzam autora oraz źródło podejrzanej informacji; rozpoznaję prosty fake news. • Wskazuję przykład manipulacji lub naruszenia etyki słowa w podanym komunikacie. • Tworzę prosty przekaz słowno-graficzny z czytelnym celem i poszanowaniem autorstwa.	• Samodzielnie wyszukuję i selekcionuję informacje; porównuję je w dostępnych źródłach. • Sporządzam opis bibliograficzny według przyjętego wzoru i poprawnie cytuję. • Analizuję wpływ słowa, obrazu, emocji i nawiązań kulturowych w reklamie. • Odróżniam fakt, opinię i treść perswazyjną; weryfikuję podejrzaną wiadomość w innym źródle. • Rozpoznaję manipulację i formułuję zasady etycznej komunikacji internetowej. • Przygotowuję plakat, reklamę, mem lub materiał do gazetki dostosowany do odbiorcy.	• Oceniam przydatność i wiarygodność źródeł, wskazując autora, pochodzenie i możliwość potwierdzenia informacji. • Rzetelnie oznaczam cytaty, parafrazy i wykorzystane materiały. • Wyjaśniam mechanizm perswazji oraz różnicę między przekonywaniem a manipulacją. • Wykrywam niespójność wiadomości, sprawdzam jej kontekst i uzasadniam ocenę wiarygodności. • Omawiam możliwy wpływ reklamy na emocje, potrzeby i decyzje odbiorców. • Tworzę spójny przekaz medialny, świadomie dobierając środki i przestrzegając etyki słowa.	• Samodzielnie porównuję źródła i uzasadniam, na jakich informacjach można oprzeć wnioski. • Dokumentuję pochodzenie treści i jasno oddzielam własne opracowanie od cudzych słów oraz pomysłów. • Krytycznie analizuję reklamę i przekaz internetowy, rozpoznając ukryte założenia oraz przemilczenia. • Wyjaśniam, dlaczego informacja wprowadza w błąd, i proponuję jej rzetelną korektę. • Rozważam etyczne skutki doboru środków perswazji i sposobu prezentowania informacji. • Tworzę przemyślany przekaz medialny; uzasadniam wybór formy i oceniam jego możliwy odbiór.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
7. Praktyki lekturowe Czytanie, znajomość omawianych utworów i rozmowa o lekturze	• Czytam omawiany tekst lub wskazany fragment w zakresie pozwalającym wskazać temat i bohaterów. • Podaję autora i tytuł poznanego utworu, korzystając w razie potrzeby z zestawienia. • Odtwarzam podstawowe wydarzenia i rozpoznaję znaną scenę. • Z pomocą odnajduję fragment potrzebny do odpowiedzi. • Krótko przedstawiam wrażenia po lekturze i uczestniczę w rozmowie o niej.	• Znam główne wydarzenia, postacie i problematykę omawianych utworów oraz fragmentów. • Łączę poznane tytuły z autorami i rozpoznaję utwór na podstawie charakterystycznego fragmentu. • Wybieram cytat potwierdzający prostą informację o bohaterze lub zdarzeniu. • Przedstawiam opinię o lekturze i uzasadniam ją wybranym elementem tekstu. • Korzystam z planu, notatek lub zaznaczonych fragmentów, aby uporządkować czytanie i powtórzenie.	• Swobodnie odwołuję się do treści omawianych utworów i rozróżniam wydarzenia oraz postacie z różnych lektur. • Podaję autora, tytuł, gatunek i najważniejsze problemy tekstu. • Samodzielnie wybieram fragmenty i cytaty potrzebne do interpretacji lub argumentacji. • Porównuję wybrane motywy i postawy w poznanych lekturach. • Planuję czytanie, sporządzam pomocne notatki i uzasadniam swoje preferencje czytelnicze.	• Wykazuję szczegółową znajomość omawianych tekstów i funkcjonalnie wykorzystuję ją w wypowiedziach. • Rozpoznaję znaczące cytaty oraz umieszczam poznanych twórców w odpowiedniej kolejności chronologicznej. • Łączę lekturę z poznany kontekstem historycznym, biograficznym i kulturowym. • Wyjaśniam podobieństwa i różnice między utworami oraz porównuję lekturę z adaptacją. • Samodzielnie wracam do tekstu, aby sprawdzić lub pogłębić interpretację.	• Tworzę pogłębione syntezę problemów i motywów obecnych w omawianych lekturach. • Trafnie przywołuję szczegóły, cytaty i konteksty, bez zastępowania analizy streszczeniem. • Samodzielnie formułuję pytania interpretacyjne i poszukuję odpowiedzi w tekście. • Przekonująco uzasadniam własne odczytanie oraz rekomendację lektury, uwzględniając inne perspektywy. • Świadomie wykorzystuję ponowną lekturę do weryfikacji sądów i rozwijania własnych zainteresowań.

Obszar umiejętności	Dopuszczająca	Dostateczna	Dobra	Bardzo dobra	Wzorowa
8. Doświadczenia edukacyjne Projekty, przekład między sztukami i prezentowanie rezultatów	- Według instrukcji wykonuję prostą część zadania projektowego. - Z pomocą gromadzę wskazany materiał i przedstawiam krótko wynik pracy. - Wykonuję element plakatu, ilustracji, mapy myśli, inscenizacji lub gazetki. - Rozpoznaję związek wykonanego zadania z omawianym tekstem. - Wskazuję, co udało się wykonać i co wymaga pomocy.	- Realizuję przyjęte zadanie w projekcie, korzystając z planu i wskazanych źródeł. - Współtworzę prezentację, wywiad, gazetkę, inscenizację lub materiał dotyczący dziedzictwa kulturowego. - Przekładam prosty fragment tekstu na obraz, scenkę albo plan nagrania. - Przedstawiam efekt pracy i wyjaśniam jego związek z tematem. - Opisuję własny wkład oraz wskazuję prostą możliwość poprawy rezultatu.	- Planuję i realizuję swoją część projektu; uzgadniam ją z zadaniami pozostałych osób. - Wykorzystuję informacje z różnych źródeł przy tworzeniu prezentacji, gazetki lub przewodnika. - Przekładam sens tekstu na inscenizację, plakat, plan teledysku, zwiastun lub interpretację muzyczną. - Prezentuję rezultat, uzasadniam dobór treści i zastosowanych środków. - Oceniam zgodność pracy z celem i wprowadzam potrzebne poprawki.	- Współtworzę plan projektu i dbam o spójność jego części. - Funkcjonalnie łączę wiedzę literacką, kulturową i językową w opracowanym materiale. - Świadomie dobieram środki teatralne, plastyczne, muzyczne lub filmowe do sensu pierwowzoru. - Przedstawiam rezultat w uporządkowany i interesujący sposób, odpowiadając na pytania odbiorców. - Analizuję efekty pracy i wykorzystuję informację zwrotną do jej udoskonalenia.	- Proponuję samodzielną, twórczą koncepcję projektu zgodną z jego celem. - Łączę różne źródła i umiejętności w przemyślany materiał o wyraźnym przekazie. - Tworzę oryginalny przekład między sztukami i wyjaśniam jego relację z tekstem. - Rozwiązuję trudności wykonawcze i uzasadniam zmiany wprowadzone podczas pracy. - Formułuję trafne wnioski o rezultacie oraz o sposobie usprawnienia kolejnych działań.

Źródło opracowania: „Materiały pomocnicze dla nauczyciela do przygotowania rozkładu materiału – klasa 7”, część „Wymagania szczegółowe zoperacjonalizowane”. Pominięto tematy lekcji i wykaz odniesień do podstawy programowej. Wymagania pogrupowano i zróżnicowano na potrzeby tego opracowania.

W obszarze autorefleksji oceniane są umiejętności analizy, uzasadniania sądów i oceny własnej pracy. Formy projektowe odnoszą się do zadań realizowanych podczas zajęć.